

Nuri VATAN / Vatan Bilgisayar Yönetim Kurulu Başkanı

Kafkasya Arıcılıkta Önemli Bir Coğrafyadır

A rıcılıkta, Çin 160.000 ton ile birinci, Amerika 120.000 ton ile ikinci, Arjantin 90.000 ton ile üçüncü, Türkiye ise 70.000 ton ile 4. sıradadır. Türkiye’de 4,5 milyon kovan var ve 70.000 ton bal üretiliyor. Türkiye’nin 4. sırada olması çok önemli. Türkiye’de arıcılık makul ölçülerde desteklenir ve geliştirilirse; üretimimizi ikiye katlamak mümkün. Anları çoğaltmasak dahi düzgün verim alınırsa büyümeyi sağlarız. Örneğin, Türkiye’de kovan başına ortalama 15 kg bal alınırken, Kanada 50-55 kg alıyor ise, demek ki performansı yükseltme şansımız var.

Dünyada bugün fındık dışında hiçbir üründe birinci değiliz. Dededen kalma metotlarla değil de yeni yöntemlerle hareket edersek ve arıcılık ile uğraşanlar iyi eğitilirse, balda da söz sahibi olabiliriz. Bal üretiminde de birinci olma şansımız var. Türkiye’de çok farklı bölgelerde bal üretiliyor fakat bölgeler arasında farklılıklar var.

Narenciye ballar olan yöresel balların, kendine mahsus lezzeti vardır. Batı Anadolu’da çok miktarda çam balı üretilir ve o bölgede payımız çok yük-

sektir. Dünyada çam balı esas olarak; 2.sınıf bal sayılıyor çünkü çam balının yapısı değişiktir. İsmi, salgı balıdır. Salgı balının içinde bal olmaz. Salgı balında balmumu, reçine bulunur. Anılar çamı kemiren böceklerin salyalarını alırlar ve bunun ismi salgı balıdır. Direk çamdan bal üretilmiyor. Avrupa, muhtemelen bu balı yediği için değil; ucuz olduğu için büyük oranda kozmetikte kullanıyorlar. 2-3 sene önceki ihracatı değerlendirdiğinizde, Türkiye’de 15.000 ton bal ihraç edilmiş. Gelen dövizi ticaret odası kayıtlarından incelediğinizde ise, 32 milyon dolar elde edildiği görülüyor. Demek oluyor ki, 2 dolar 10 cent’e bal satıl-

dığını anlıyorsunuz. Bu rakam, hiçbir şey ifade etmiyor. Bu durumun dışında örneğin, Trakya’da ayçiçeği bol olduğu için bal üretiliyor ancak tarım ve tarım ilacının kullanıldığı yerlerde bal riske giriyor çünkü uçaklar tarlayı ilaçladığı zaman hem o bölgeyi harap ediyor, hem de bu zarar bala yansıyor.

Balda, çoğunlukla tarımın yapılmadığı ve tarım ilacının kullanılmadığı yüksek yaylalar gibi üretimde el değmemiş bölgeleri seçmek tercih edilir. Bu tip bölgelerde üretilen bal daha kalitelidir. Ancak, böylesi yerlerde üretimin de başka zorlukları vardır. Bu tip yaylalar

kış sezonunda 5-6 ay kapalı kaldığı için arıları içeride muhafaza etmek ve kış boyu arıları beslemek için ürettikleri balın büyük bir kısmını yine arılara yedirmek gerekir. İşte bu noktada, bu tip bölgelerde elde edilen balın maliyeti daha yüksektir. Ancak, az önce de ifade ettiğim gibi, kalitesi de aynı oranda yükselir. Çünkü kirlenmiş topraklar, kirli hava ve tarım ilacı buralarda yok denilecek gibidir. Burada da arının ürettiği bal elbette kıymetli oluyor.

Bugün arıyı kendi haline bıraksanız bile el değmemiş bölgelerde uyum sağlayamayabiliyorlar. Fakat bazı üreticiler, şeker ve glikoz gibi maddeleri arıyı besliyorum bahanesiyle kullanmaktalar. Verim aldıkları zaman ise benzer maddeleri dozundan fazla verdikleri için balın kalitesini altüst ediyorlar. Düzgün bal üretenler de kendini ispat edecek durumları olmadığı için, onun da ürettiği bal gelir getirmiyor.

Nitekim örneğin Diyarbakır, geçen sene 2.000 ton bal üretmiş. Arıcılar Birliği; "500 ton elimizde kaldı, satamadık" diyor. Demek oluyor ki; balın kilosunu 4-4,5 liraya; teknesini ise 120 liraya satmışız. Ancak, 500 ton da elimizde kalmış. Bu şartlarda Doğu'da bizim o yaylalarda ürettiğimiz, kış boyunca 6 ay kovanı saklayıp da, yazın, bu arıların ürettiği balları 4-5 liraya satma şansımız yok. Böyle olunca, fiyat farkı da oluyor. Ardahan, Kars veya Muş balını nasıl tanıtacağımız önemli bir mesele. Bir marka, bir isim altında yapmak gerek. Böyle markalaşmayı bir aile işletmesi yapamaz. Ama arıcılık aile şirketi işidir, çünkü arıcılık o yerleşimdeki halkın bir yan ürünüdür. Önce kendi ekimini, hayvan-

cılığını yapar; sonra 15-20 kovanı da alırsa, hem kendi tüketir hem de satar. Türkiye standartlarında çıkıp da, benim balım budur diyerek reklam yapması mümkün değil, inandırıcı değil. Dolayısıyla, pazarlamada böyle bir sıkıntı var. Çünkü yörenin balını tanıtmak için o yörede öyle bir organizasyon olması gerekiyor ki kovandan sofraya kadar bir kontrol sistemine ihtiyaç vardır. Bunu da Türkiye'de oluşturmak zordur.

Organik bal üretelim diyenler oluyor. Türkiye'de ve dünyada bugün, kanser tehlikesinden herkes organik gıdayı talep ediyor. Ancak organik balı üretmek de zor, çünkü bu bir altyapı meselesi. Organik bal üretmek için 5 km çapında bir arazi düşünün. Koloniyi bu araziye koyduğunuz zaman demek oluyor ki, 5 km'nin etrafına 1 km genişliğinde koruma şeridi olacak, o koruma şeridinde ise karayolu olmayacak, elektrik olmayacak, hava kirliliği olmayacak. Elbette, Türkiye'de uçsuz bucaksız yaylalar var. 5-10 km dediğiniz zaman mülkiyet sorunu doğuyor. O toprak arıcının değildir; ya köyün malıdır ya da hazinenin malıdır. Siz oraya koloniyi koyduğunuz zaman, köy 500 tane sığırı otlatmak için oraya sürdüğünde elinizden bir şey gelmiyor. Böyle olunca, organik bal üretmezsiniz. Organik bal için, bizde yabancı kuruluşlar mevcut. Şartlar uygunsa, sertifika veriyorlar. Organik üretim zor bir alandır. Organik üretimde maliyet o kadar yüksek ki; hergün kovandan sofraya kadar kontrol edileceği için hem üretim azalır hem de fiyatlar artıyor. Kaldı ki, organik bal üreteceğiz diyerek senede 3-5 ton üretenler var. Her ne kadar organik sebze meyve üretimi daha iyiye de, balın üretiminde kısıtlamalar çok. İnsanlar organik'e yönlendirilirse, hem o

sertifikayı almaları güçleşiyor hem de ne yazık ki Türkiye'de böyle bir pazar yok. Organik balı Arjantin, Avrupa'ya kilosunu 9 dolara teklif ediyor. Dolayısıyla, bu durumla rekabet etme şansı olmadığına göre bence sembolik olarak organik bal meraklısı için üretebilir. Ancak, Türkiye bal odaklı bir ülke ise, potansiyeli genişletmesi, tanıtması, hem yurtiçinde hem de yurtdışında satması mümkün. Bizim de gençliğimiz Doğu'da geçtiği için gayet iyi bilirim, Kafkasya arıcılıkta çok önemli bir coğrafya. Türkiye'deki arıcılık kültürü de Kafkasya'dan gelmiştir; çünkü Kafkas arıları da çok meşhurdur. Kafkas arı ırkını korumak için devlet, Kafkas arılarının gen merkezi olan Ardahan'ı ve Artvin'i korumaya alarak yabancı kovancıları buraya sokmuyor. Ayrıca geliştirip, Türkiye'ye yaymak istiyor. Bu konu ile ilgilenen Tema Vakfı ve ayrıca devlet kuruluşları vardır. Arıları yetiştirip kovancıların verimini yükseltmek, neslini ıslah etmek için farklı çabalar mevcuttur ve bunlar da gayet olumlu çabalardır. Biz de bu yola çıkmış, birkaç sene önce Kars-Ardahan'da bir vakıf kurmuştuk. Vakfın asıl görevi üniversitede okuyan çocuklara burs vermektir. Halen de 500-700 dolayında öğrenciye burs veriyoruz. Hatta dostlarımız, doğuya yatırım yapalım dedi ve biz de nasıl bir yatırım yapacağımızı araştırdık. Doğu'da ekonomik şartlar çok zor. Şirketi bana kurdurdular. Dedim ki, bir önerim var. Arıcılığa el atalım. Arıcılığı geliştirelim. Dostlarımız da memnuniyetle kabul ettiler. Ardahan'da bir laboratuvar kurduk. Kafkas Üniversitesi'nden çok değerli bir hoca da tahliller için bize eşlik etti. 3-5 senedir biz, anlaşmalı arıcılarımızla ballarımızı alıp laboratuvarı geçiriyor, tahlil ediyor ve pazarlıyoruz.

